

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри підприємництва і права

Ханлар МАХМУДОВ
«30» серпня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ФАХОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ТОВАРНА НОМЕНКЛАТУРА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

освітньо-професійна програма Підприємництво

спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

освітній ступінь магістр

факультет/інститут Навчально-науковий інститут економіки,

управління, права та інформаційних технологій

Полтава

2022/2023 н. р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Підприємництво» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Мова викладання українська

Розробник Світлана МОРОЗ, доцент кафедри підприємництва і права, к.пед.н., доцент

«30» серпня 2021 року

Світлана МОРОЗ

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права

Протокол від «30» серпня 2021 року № 2

Затверджено завідувачем кафедри

«30» серпня 2021 року

Ханлар МАХМУДОВ

Погоджено гарантом освітньої програми Підприємництво

«30» серпня 2021 року

Олена МИХАЙЛОВА

Схвалено головою НМР спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Неля ВОЛКОВА

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів	4
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	вибіркова
Рік навчання (курс)	2
Семестр	3
Лекції (годин)	16
Практичні (семінарські) (годин)	24
Самостійна робота (годин)	80
Вид семестрового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Перелік дисциплін, які передують її вивченню; базові знання з економічної теорії, менеджменту, інформатики тощо.

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування у студентів цілісної системи знань і вмінь, що стосуються теоретичних і практичних аспектів класифікації й кодування товарів згідно Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД)..

Основні завдання навчальної дисципліни: розкрити поняття товарної номенклатури; визначити роль товарної номенклатури у митно-тарифному й нетарифному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності; з'ясувати місце УКТЗЕД як нормативного документа у організації митного контролю, при нарахуванні митних платежів, веденні статистики зовнішньої торгівлі; вивчити принципи побудови УКТЗЕД; розглянути теоретичні й практичні аспекти класифікації й кодування товарів; отримати навички правильного визначення коду товару відповідно до УКТЗЕД.

Компетентності:

Загальні:

ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК 4. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові:

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності..

Методи навчання:

– за джерелом знань:

МН 1 – словесні методи: лекція, розповідь-пояснення; бесіда;

МН 2 – наочні методи: ілюстрування; демонстрування;

МН 3 – практичні методи: вправи; практичні роботи; робота з навчально-методичною літературою: конспектування, презентація, доповідь, реферат, есе, mind map;

– за логікою:

МНЛ 1 – індуктивний;

МНЛ 2 – дедуктивний;

МНЛ 4 – аналітичний;

МНЛ 5 – синтетичний;

МНЛ 7 – узагальнення

– *за ступенем керівництва:*

МНСР 2 – робота під керівництвом викладача: самостійна робота; розв'язування задач; виконання практичних завдань;

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності

МСМ 1 – методи формування пізнавальних інтересів: метод пізнавальної гри, метод використання життєвого досвіду; навчальні дискусії для вирішення проблемної ситуації;

МНК 2 – методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності: роз'яснення мети навчального предмета; висування вимог до вивчення предмета; оперативний контроль;

Інноваційні методи навчання:

МНІ 1 – бінарні методи: словесно-інформаційний, словесно-проблемний; словесно-евристичний,

МНІ 3 – інтерактивні методи: дискусії, диспути, проектування професійних ситуацій; мозковий штурм; тренінгові заняття;

МНІ 4 – комп'ютерні і мультимедійні методи – використання мультимедійних презентацій; дистанційне навчання (MOODLE).

Методи контролю: залік.

4. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг

Системи розподілення об'єктів, процесів та явищ. Загальні поняття про класифікацію та групування товарів. Методи класифікації, їх переваги та недоліки. Категорії та види класифікаторів.

Єдина система класифікації в Україні. Державний класифікатор продукції та послуг (ДКПП). Структура. Основні етапи розробки, ведення та застосування державних класифікаторів. Правові акти, що використовуються під час розробки державних класифікаторів. Шляхи гармонізації міжнародних і державних класифікаторів.

Поняття та види номенклатур. Сутність товарної номенклатури, класифікації та кодування товарів. Зв'язок ТНЗЕД з іншими видами класифікацій продукції.

ТЕМА 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі

Історія розвитку та становлення товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності. Перші товарні номенклатури: історія розробки товарних класифікацій міжнародної торгівлі. Єдина товарна номенклатура зовнішньої торгівлі країн – членів Ради Економічної Взаємодопомоги. Стандартна міжнародна торгова класифікація ООН. Номенклатура Ради митного співробітництва. Комбінована тарифно-статистична номенклатура ЄС.

Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису і кодуванню товарів: історія і мета створення. Сфера застосування Гармонізованої системи у міжнародній практиці. Комітет по Гармонізованій системі: функції, врегулювання спорів, процедура внесення поправок. Основні структурні елементи Гармонізованої системи та рівні деталізації.

Поняття та структура Товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності країн СНД. Гармонізована система опису та кодування товарів, як основа УКТЗЕД.

ТЕМА 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування

Товарна номенклатура зовнішньоекономічної діяльності як елемент системи митного регулювання. УКТЗЕД – інструмент митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності і ведення митної статистики зовнішньоекономічної діяльності України. Сфера застосування УКТЗЕД під час декларування товарів. Роль УКТЗЕД в уніфікації та спрощенні митних технологій.

ТЕМА 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

Основні принципи побудови УКТЗЕД. Система класифікації УКТЗЕД: характеристика рівнів класифікації (розділи, групи, товарні позиції, субпозиції, підпозиції) та їх формування в УКТЗЕД. Призначення, побудова і характеристика десятизначного коду товару за УКТЗЕД. Частина, приладдя (пристрої) та «кошикові» товарні позиції в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

ТЕМА 5. Основні підходи до класифікації товарів

Основні класифікаційні ознаки, що використовуються під час класифікації товарів за УКТЗЕД (матеріал виготовлення, функціональне призначення товарів, хімічний склад, ступінь обробки товару, комплектність та інше). Примітки до розділів, груп, субпозицій і додаткові примітки. Призначення приміток для класифікації товарів за УКТЗЕД і порядок їх використання. Характеристика приміток, у яких визначена номенклатура товарів, що класифікуються. Значення розділових знаків в Українській класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.

Основні правила інтерпретації УКТЗЕД: мета створення та призначення.

Основне правило інтерпретації 1 УКТЗЕД.

Основне правило інтерпретації 2 (2а, 2б). Класифікація некомплектних чи незавершених виробів. Класифікація товарів, що постачаються у розібраному або не зібраному вигляді.

Основне правило інтерпретації 3 (3а, 3б, 3в). Особливості класифікації сумішей, товарів, виготовлених із різних матеріалів та компонентів; наборів, призначених для роздрібного продажу.

Основне правило інтерпретації 4.

Основне правило інтерпретації 5 (5а, 5б). Класифікація тари і пакувальних матеріалів, що постачаються разом із товаром.

Основне правило інтерпретації 6.

Алгоритм визначення коду товару.

ТЕМА 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

Функції митних органів по веденню УКТЗЕД. Відстежування змін та доповнень до міжнародної основи УКТЗЕД, пояснень та інших рішень по тлумаченню цієї основи, що приймаються Всесвітньою митною організацією. Деталізація УКТЗЕД на національному рівні та введення додаткових одиниць виміру. Розроблення пояснень та рекомендацій з метою забезпечення однакового тлумачення і застосування УКТЗЕД. Прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТЗЕД. Поширення інформації про застосування УКТЗЕД. Ведення та зберігання еталонного примірника УКТЗЕД (у паперовому та електронному вигляді). Організація роботи з видання і поширення УКТЗЕД та пояснень до УКТЗЕД. Здійснення інших функцій, необхідних для ведення УКТЗЕД.

ТЕМА 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей

Кодування за УКТЗЕД як складова декларування зовнішньоекономічних товарів та транспортних засобів. Процедура прийняття митними органами попередніх рішень про класифікацію та кодування товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Декларування товарів та подання вантажної митної декларації (ВМД) для митного контролю та митного оформлення. Контроль митних органів за правильністю класифікації та кодування товарів відповідно до УКТЗЕД при застосуванні заходів тарифного й нетарифного регулювання. Розгляд митними органами спірних питань класифікації та кодування товарів, що виникають у процесі митного оформлення, прийняття відповідних рішень.

Взаємодія митних органів з митними лабораторіями й відповідними експертними установами та організаціями з питань класифікації і кодування товарів у митних цілях.

Порядок прийняття рішення про класифікацію комплектного об'єкта згідно з УКТЗЕД.

ТЕМА 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД

Класифікація в УКТЗЕД живих тварин, товарів тваринного і рослинного походження, жирів та олій тваринного і рослинного походження, готових харчових продуктів.

Класифікація в УКТЗЕД мінеральних продуктів, продукції хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, полімерних матеріалів, пластмас, каучуку, гуми та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД шкур необроблених, шкір вичинених, натурального та штучного хутра і виробів з них, шорно-сідельних виробів, дорожніх речей, сумок та аналогічних товарів, деревини, паперу, картону та продуктів їх переробки.

Класифікація в УКТЗЕД текстильних матеріалів та текстильних виробів, взуття, головних уборів.

Класифікація в УКТЗЕД виробів з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічних виробів; скла та виробів із скла дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, дорогоцінних металів та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД чорних і кольорових металів та виробів з них.

Класифікація в УКТЗЕД машин та механізмів; електротехнічного обладнання; звукозаписувальної та звуковідтворювальної апаратури.

Класифікація в УКТЗЕД засобів наземного транспорту, літальних апаратів, плавучих засобів і пов'язаних з транспортом пристроїв та обладнання.

Класифікація в УКТЗЕД приладів та апаратів оптичних фотографічних, кінематографічних, контрольних вимірювальних, медичних; годинників всіх видів та їх частин, музичних інструментів.

Класифікація в УКТЗЕД зброї, боєприпасів; їх частин та приладдя, творів мистецтва, предметів колекціонування та антикваріату, інших промислових товарів.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р.
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг.	12	2	-	10
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі.	14	2	2	10
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	14	2	2	10
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	16	2	4	10
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів.	16	2	4	10
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	16	2	4	10
Тема 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей.	16	2	4	10
Тема 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД.	16	2	4	10
Усього годин	120	16	24	80

6. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин
	денна форма
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг.	-
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі.	2
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	2
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	4
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів.	4
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	4
Тема 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей.	4
Тема 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД.	4
Разом	24

7. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин
	денна форма
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг.	10
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі.	10
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	10
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	10
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів.	10
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	10
Тема 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей.	10
Тема 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД.	10
Разом	80

8. Індивідуальні завдання

Реалізація даного напрямку роботи не передбачається.

9. Оцінювання результатів навчання

Програмний результат навчання	Форми контролю
ПРН 10 Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків	Розв'язування тестів, виконання вправ на практичних заняттях, виконання завдань самостійної роботи (написання доповідей, есе, створення презентацій, вирішення ситуаційних завдань, завдань з пошуку інформації, її структурування, створення mind map).

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти

Теми занять	ПРН	Разом
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг.	+	1
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі.	+	1
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	+	1
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	+	1
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів.	+	1
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	+	1
Тема 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей.	+	1
Тема 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД.	+	1
Разом	8	8
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	100	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	60	60

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Пороговий рівень оцінок, балів	
		максимальний	мінімальний
ПРН 10	100	100	60
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

9. Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форма контролю									
	Розв'язування тестів		Виконання вправ на практичних заняттях		Презентація, доповідь, реферат, есе, mind map		Виконання завдань самостійної роботи		Разом	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.	18	24	10	24	16	20	16	32	60	100
Всього	18	24	10	24	16	20	16	32	60	100

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

Шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

– **розв'язування тестів** (по кожній темі 10 тестових завдань). Бали: від 1 до 3 (по 0,3 бали за кожен правильну відповідь);

– **підготовка презентації, доповіді, реферату, есе, mind map** – протягом вивчення тем навчальної дисципліни студент обов'язково виконує за будь якою темою на вибір – презентацію, або доповідь, або реферат, або есе, або mind map (всього за курс – 2 презентації /доповідь/реферат); 2 есе/mind map). Бали: 0-5:

→ *5 балів* – проблема, яка розглядається у рефераті, викладена повно, послідовно, логічно; список використаних джерел – 5-6 позицій, відповідає діючому стандарту оформлення бібліографії: здобувач при захисті реферату повністю демонструє засвоєний результат навчання за темою реферату; зміст презентації відповідає темі та результату навчання; презентація оформлена самостійно, правильно, якісно, дотримані всі вимоги щодо технічного й естетичного оформлення роботи й орфографічного стандарту, наявність електронного (на носіїві) матеріалу презентації

→ *3-4 бали* – тема реферату викладена досить повно, але є певні недоліки щодо відповідності результату навчання, логіки викладу; бібліографічний список нараховує 4-5 джерел, відповідає сучасним правилам, але містить певні помилки, здобувач при захисті реферату не повністю володіє матеріалом щодо результату навчання за темою реферату; незначні недоліки у відповідності теми презентації заявленому результату навчання, виконанні презентації та її оформленні.

→ 0-2 бали – тема реферату нерозкрита або ж не повністю розкриває заявлений результат навчання, у бібліографічному списку менше 2 наукових джерел, і він подається не за сучасними правилами, здобувач відмовляється від захисту; суттєві недоліки або ж повна невідповідність теми презентації результату навчання, вимогам щодо обсягу, оформлення та викладу змісту презентації.

– **виконання вправ на практичних заняттях.** Практичне заняття складається з двох частин. Перша частина занять – індивідуальне опитування, включає різні форми виявлення ступеня засвоєння теоретичного матеріалу. Друга частина відводиться на розв’язання вправ і практичних задач, які оцінюються за шкалою від 0 до 3 балів за такою схемою:

→ 3 бали – студент правильно вирішив задачу, сформулював обґрунтований висновок з посиланням на конкретні нормативно-правові акти; розрахунки здійснені вірно;

→ 2 бал – студент вирішив задачу з помилками, але зрозуміло, що він знає алгоритм вирішення задачі;

→ 0-1 бал – студент неправильно розв’язав практичне завдання (задачу), показав незадовільне знання понятійного апарату, або взагалі нічого не відповів.

– **виконання завдань самостійної роботи.** Здобувач вищої освіти виконує завдання самостійної роботи за всіма темами дисципліни. Бали: 0-4:

– 4 бали – питання самостійної роботи розкриті вірно; здобувач вищої освіти демонструє розуміння сутності матеріалу, логічність та самостійність у його викладі; аргументовано обґрунтовує свою думку; відповідь містить обґрунтовані висновки;

– 2-3 бали – питання самостійної роботи розкриті на середньому рівні – ЗВО демонструє знання і розуміння основних положень питання самостійної роботи, але викладає матеріал не досить повно, не завжди глибоко і переконливо обґрунтовує свої думки; присутні помилки у мовленнєвому оформленні відповіді;

– 0-1 бал – питання самостійної роботи не розкриті, або розкриті частково; здобувач вищої освіти демонструє неточні знання і розуміння основних положень питання; висновки неповні; наявні несуттєві помилки під час відповіді.

10. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми оцінювання результатів навчання ЗВО				Разом
	Розв’язування тестів	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Презентація, доповідь, реферат, есе, mind map*	
Тема 1. Місце товарної номенклатури зовнішньоекономічної діяльності в системі класифікації товарів та послуг.	3	12	4	5*	10
Тема 2. Товарні номенклатури у практиці міжнародної торгівлі.	3		4		10
Тема 3. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: призначення і сфера застосування.	3		4		10
Тема 4. Структура Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	3		4		10
Тема 5. Основні підходи до класифікації товарів.	3	12	4		10
Тема 6. Порядок ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності.	3		4		10
Тема 7. Взаємодія декларантів та митних органів у процесі класифікації товарів для митних цілей.	3		4		10
Тема 8. Особливості класифікації товарів згідно УКТЗЕД.	3		4		10
Презентація, доповідь, реферат, есе, mind map				20	20
Разом	24	24	32	20	100

* - протягом вивчення навчальної дисципліни студент обов'язково виконує за будь якою темою на вибір 1 доповідь або реферат та 1 презентацію (всього за курс - 1 доповідь, 1 реферат, 2 презентації). Тестування і виконання завдань самостійної роботи обов'язкове по всім темам.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачене при вивченні навчальної дисципліни (за потреби)

Мультимедіа-, відео- і звуковідтворююча, проекційна апаратура; комп'ютери, програмне забезпечення для підтримки дистанційного навчання, Інтернет-опитування, для створення mind map та ін.

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI. Голос України. 2012. № 73-74 (5323-5324). С. 21-62.
2. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності у редакції товарної номенклатури Митного тарифу України, затвердженого Законом України від 31.05.07 № 1109-V. URL: http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/publish/category?cat_id=295976.
3. Науково-практичний коментар Митного кодексу України: за заг. ред. Додіна Є. В. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 488 с.
4. Митний кодекс України: практичні аспекти : навчально-методичний посібник / ред. кол.: А.Д. Войцещук, І.О. Іващук, А.І. Крисоватий, О.М. Омельчук, П. В. Пашко та ін. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 516 с.

Допоміжні

1. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності : підр. за наук. ред. А.А. Мазаракі. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. 560 с.
2. Гребельник О. П. Митна справа. К.: Центр учбової літератури, 2014. 472 с.
3. Митна справа : посібник-практикум за заг. ред. О.Є. Кузьміна. Київ : Каравела, 2014. 232 с.
4. Актуальні питання теорії та практики митної справи : монографія ; за заг. ред. І.Г. Бережнюка. Хмельницький, 2013. 428 с.
5. Особливості митної класифікації товарів: за загальною редакцією Калетніка І.Г., Пашка П.В. Одеса. Пласке, 2011. 308 с.
6. . Мороз С.Е., Конопльов В. О. Роль митних органів у забезпеченні економічної безпеки держави. Економічна безпека держави в контексті національних інтересів : мат-ли Міжнар. наук.-практ. конференції, м. Харків, 23 квіт. 2021 р., Харків : ХНУВС, 2021. С. 121-122.
7. Особливості митної класифікації товарів: за загальною редакцією Калетніка І.Г., Пашка П.В. Одеса. Пласке, 2011. 308 с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua.
4. Офіційний веб-сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua>.
5. Офіційний веб-сайт розробника програмного забезпечення MDoffice. URL: <http://www.mdoffice.com.ua>.

6. Національна бібліотека України ім. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

7. База законодавства «Ліга:Закон». URL: <http://www.liga.net>.